

ня та небезпечне. Водночас, реалізувати такі завдання важко через відсутність належної інфраструктури з роздільного збору, сортування та утилізації твердих побутових відходів [1].

Висновки та окреслення майбутніх шляхів розв'язання проблеми. Реалізація основних цілей Стратегії низьковуглецевого розвитку України до 2050 року неможливе без впровадження стандартів екологічної і соціальної відповідальності в усіх сферах економіки та життєдіяльності людини.

Здійснивши аналіз підходів щодо реалізації стратегії низьковуглецевого розвитку України в сучасних реаліях доцільно окреслити основні напрямки реалізації поставлених завдань.

1. Формування державної політики у сфері зміни клімату з урахуванням особливостей національних умов, можливостей, потреб, а також залучаючи провідні світові технології у сфері низьковуглецевого розвитку.

2. Дотримання екологічних стандартів та нормативів підприємствами і організаціями з метою пом'якшення негативного впливу на навколишнє середовище та раціонального природокористування. Економічні, екологічні і соціальні результати діяльності будь-якого підприємства чи організації є основою для сталого розвитку, що відображено у міжнародних стандартах звітності GRI (Global Reporting Initiative), який застосовують на добровільних засадах.

3. Створення умов для формування індивідуальної та соціальної відповідальності для організацій різних типів власності у всіх секторах економіки, народного господарства, освіти, охорони здоров'я, житлово-комунального господарства, землекористування та ін.

4. Підготовка висококваліфікованих кадрів, зокрема екологів, обізнаних щодо проблем сталого розвитку та націлених на реалізацію державних стратегій. Переорієнтація системи вищої екологічної освіти України з фундаментальних академічних підходів викладання на сучасні, враховуючи потреби ринку праці та набуття випускниками практичних фахових компетентностей.

Список використаних джерел.

1. Аналітична доповідь до Щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2017 році». – К. : НІСД, 2017. – 928 с. [Електронний ресурс] http://lv.niss.gov.ua/public/File/book_2017/Poslanya_druk_fin.pdf

2. Артеменко Л.П., Клюквіна М.С. Забезпечення економічної безпеки в умовах низьковуглецевого розвитку / Економіка. Менеджмент. Бізнес. - 2015. - №1(11). - С.104-111.

3. Гайдучий І.П. Низьковуглецевий розвиток: глобальні інструменти мотивації / Інвестиції: практика та досвід. - 2017. - №2. - С. 22-26.

4. Довкілля і клімат: інформаційно-аналітичний огляд екологічної та кліматичної політики і права ЄС / ГО «Ресурсно-аналітичний центр «Суспільство довілля», 2018. - 11 с. [Електронний ресурс] <http://www.rac.org.ua/uploads/content/412/files/eupdatesjanuary2018.pdf>

5. Концепція реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року // Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 7 грудня 2016 р. № 932-р. □ 5 с.

6. Огляд реалізації основних положень Кіотського протоколу до Рамкової Конвенції ООН про зміну клімату та зобов'язання країн-членів ОЕСР і Євросоюзу щодо виконання рекомендацій Паризької Конференції, 2017. - 108 с. [Електронний ресурс] https://ua.energy/wp-content/uploads/2017/05/3.-Osn_polozh_SOR21.pdf

7. Стратегія низьковуглецевого розвитку України до 2050 року. Проект. Київ, 2017. □ 53 с. [Електронний ресурс] <https://menr.gov.ua/files/docs>

УДК:335.81

М.Я. Височанська, к.е.н., с.н.с., вчений секретар
А. В. Четвержук, аспірант відділу інституціонального забезпечення природокористування
*Інститут агроекології і природокористування НААН,
м. Київ*

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ ВОДОГОСПОДАРСЬКОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

Без води неможливе життя на Землі. Серед природних ресурсів, водні ресурси займають особливе місце. Вони є найважливішим компонентом навколишнього природного середовища. Задоволення основних потреб людей, діяльності у галузі виробництва продовольства, сільського господарства значною мірою залежить від наявності та стану водних ресурсів.

Водні ресурси України у сучасних умовах — один з головних лімітуючих факторів розвитку і розміщення продуктивних сил. Тому у результаті опрацьованих матеріалів розглянуто та проаналізовано сучасний стан та проблеми водогосподарського комплексу України.

Ключові слова: вода, водні ресурси, водокористування, водогосподарський комплекс.

Вода – є одним із найважливіших компонентів природних ресурсів на Землі. Завдяки їй працюють усі галузі економіки, а головне створюються соціальні і побутові умови для життя населення. На території України локалізована величезна кількість водних об'єктів. Значна частина водойм України належить до од-

них з найбільших у Європі та світі. Ці водойми (як поверхневі, так і підземні) становлять водний фонд держави.

Організації Держводагентства України управляють надпотужним водогосподарським комплексом держави, який включає 63 тис. річок, 1103 водосховища, у т.ч. 172 великих водосховища загальним об'ємом 53 млрд. м³, 48 тис. ставків із загальним об'ємом 4 млрд. м³, п'ять великих каналів із загальним об'ємом 10 млрд.м³ води на рік, 5 млн. га земель водного фонду, 5,5 млн. га меліорованих земель, 45 тис. км міжгосподарських каналів, які забезпечують водою промисловість, сільське господарство та інші галузі [3].

Для розвитку водного господарства структура Державного агентства водних ресурсів України складається із:

- 12 басейнових управлінь водних ресурсів;
- 15 регіональних управлінь водних ресурсів;
- 20 обласних управлінь водних ресурсів;
- 147 міжрайонних та районних управлінь водного господарства;
- 4 управлінь експлуатації каналів;
- 9 державних водогосподарських підприємств;
- 5 державних проектно-вишукувальних інститутів;
- 2 технічні школи

На основі статистичної інформації Державного агентства водних ресурсів України можна побачити наявні запаси держави, яких є чимало.

Поверхневі прісні водні об'єкти займають площу 24,1 тис. км² (або 4% території держави). Загальні ресурси річкового стоку для держави локалізовані на рівні 209,8 км³. Зрозуміло, що ця величина формується на основі суми декількох складових. Основний внесок у показник здійснює приплив транзитного річкового стоку (157,4 км³ у середній за водністю рік).

Місцевий річковий стік становить від 48 до 59 км³. Сумарна величина річкового стоку для держави (без Дунаю) варіює від 87,7 до 55,9 км³ у середній по водності рік та маловодний. Безпосередньо у межах території України формується 52,4 млрд. м³ поверхневого стоку у середній по водності рік.

Значними є запаси підземних вод. Прогнозні ресурси підземних вод України становлять 22,5 км³ на рік. У той же час сумарні розвідані експлуатаційні запаси підземних вод обмежуються показником 5,7 млрд. м³ на рік. Велика різниця між прогнозними та розвіданими запасами формує вагомі передумови до збільшення водоспоживання. Наприклад, для Данії потреби країни у прісній воді майже повністю задовольняються за рахунок підземних вод, Швеція утримує показник на рівні 85%.

Але не зважаючи на це рівень забезпеченості України водними ресурсами є недостатнім. Тому що, по території країни водні ресурси розподілені вкрай нерівномірно. Територіальний розподіл водних ресурсів не відповідає потребам розміщення водомістких галузей економіки країни. Місцям розташування найпотужніших споживачів води відповідають найменші запаси водних ресурсів.

Україна належить до держав з недостатньо забезпеченим рівнем водних ресурсів. Вона – одна з найменш водозабезпечених країн Європи, а за рівнем раціонального використання і якості води Україна, за даними ООН посідає 95-те місце з 122-ох країн світу.

До основних проблем в належному функціонуванні водогосподарського комплексу можна віднести:

- економічно неефективне використання виробничих і трудових ресурсів;
- застаріла система управління водогосподарським комплексом, яка характеризується наявністю складної системи галузевих, відомчих і місцевих функцій та структур, що мають переважно галузеву й адміністративно-територіальну (а не басейнову) орієнтацію;
- неефективний і незбалансований механізм регулювання водних відносин.

Тому у зв'язку із цим їх раціональне використання та охорона мають ключове значення для досягнення стійкого розвитку.

За останні 40 років кількість доступної питної води в світі зменшилась на 60%. Сьогодні проблеми з прісною водою мають 80 країн, масовими явищами стали забруднення і вичерпання водоносних горизонтів. Реальною є перспектива вичерпання прісної води протягом життя одного покоління, оскільки протягом наступних 20 років кількість доступної води зменшиться ще в два рази, і це відчуватимуть на собі 3 млрд. людей. До 2050 року вода стане дефіцитом для 6 млрд. людей [2].

Все це ґрунтується системою управління водним господарством України на законодавстві в галузі регулювання водних відносин, основним з яких є Водний кодекс України, згідно з яким державне управління в галузі використання і охорони вод та відтворення водних ресурсів здійснюється за басейновим принципом на основі державних, цільових, міждержавних та регіональних програм використання і охорони вод та відтворення водних ресурсів.

Водні об'єкти широко використовуються в сільському господарстві. Основними водоспоживачами є зрошення, обводнення і сільськогосподарське водопостачання тваринницьких ферм, рибицтва, меліорації, скидання стічних вод та інших сільськогосподарських потреб. У сільському господарстві на зрошення й обводнення витрачається – 90,5 % води, в тому числі сільське водопостачання – 5,3 % виробничі потреби села – 4,2 % і господарсько-питні потреби – 0,1 %. Крім зрошення, велика кількість води витрачається на сільськогосподарське водопостачання, зокрема тваринницьких ферм, для напування тварин, промивки мо-

лочного устаткування, приготування кормів, гідроприбирання, санітарно-гігієнічних і господарсько-побутових потреб обслуговуючого персоналу. У районах із дефіцитом води на тваринницьких комплексах і фермах на згадані цілі може використовуватися вода як питної якості, так і мінералізована, з допустимою мінералізацією.

Норми витрати води для худоби в сільськогосподарських фермах і комплексах на одного такі: *корови молочні – 100 л/добу, корови м'ясні – 70, молодняк великої рогатої худоби до двох років – 30, телята до шести місяців – 20, коні робочі – 60, свиноматки з поросятами – 60, свині на відгодівлі та молодняк – 15, гуси і качки – 2 л/добу* [1].

Сільське господарство споживає 40-50 % об'єму води, який забирається для народного господарства з водних джерел. Із цієї кількості раціонально використовують 60-80 %, а решта – губиться. Безповоротне водоспоживання становить переважно від 75 до 90 % використаного об'єму води. Необхідно зазначити, що безповоротне водоспоживання у сільському господарстві становить 65-72 % усього безповоротного водоспоживання в Україні. За рік у сільському господарстві використовують 9-12 млрд. м³ води. На відміну від промисловості, де можлива інколи заміна води в технологічному процесі, в сільському господарстві її замінити не можливо. Користування водами для потреб сільського господарства згідно зі статтею 65 «Особливості спеціального водокористування та користування водними об'єктами для потреб сільського і лісового господарства» Водного кодексу України здійснюється у порядку як загального, так і спеціального водокористування.

У сучасних умовах розвитку суспільства все більшого значення набуває комплексне використання водних ресурсів, що базується на принципах інтегрованого управління водними ресурсами. Інтегрований підхід до управління водними ресурсами дозволяє збалансовано управляти та розвивати водні ресурси, враховуючи соціальні, економічні та природоохоронні інтереси. При цьому розглядаються різноманітні, інколи конкуруючі групи і галузі економіки, що використовують і можуть забруднювати воду.

За допомогою інтегрованого підходу координується управління водними ресурсами в різних секторах економіки або зацікавленими групами в різних масштабах – від місцевого до міждержавного рівня. Він вимагає включення в процеси розробки національної політики та законодавчої бази створення більш досконалої системи управління та більш ефективної інституційної та регулюючої структури, необхідної для розробки більш справедливих і стійких рішень. Набір інструментів, таких як соціальна та екологічна оцінка, організаційні та економічні показники, системи моніторингу, збору і обміну інформацією, повинні підтримувати цей процес [3].

Таким чином, аналіз проблем використання водних ресурсів, відведення забруднених вод, охорони природних водних об'єктів показує, що ці питання мають досить велику соціальну, екологічну і економічну значимість, їх потрібно вирішувати на регіональному, національному і міжнародному рівнях.

Тому сучасну систему управління водними ресурсами в Україні для забезпечення реалізації державної політики у сфері розвитку водного господарства та гідротехнічної меліорації земель, управління, використання та відтворення поверхневих водних ресурсів можливо представити через інституційну модель, яка визначає структурно-функціональну організацію управління.

Список використаних джерел.

1. Водогосподарська екологія у 4 т., 7 кн. – Підручник/ Яцик А.В.- К.: Генеза, 2004 – Т.3, кн.5 – 496 с.
2. Оптимізація природокористування в 5-ти т.: Навч. Посібник/ Дорогунцов С.І., Муховиков А.М., Хвесик М.А. – К.:Кондор - 2004. – 291с.
3. Хвесик М.А., Яроцька О.В. Управління водними ресурсами України. К. : РВПС України, 2004 53с.

УДК 338.432

О.Л. Головіна, к.е.н., с.н.с., головний бухгалтер
Н.В. Бугайчук, аспірант відділу інституціонального забезпечення природокористування
Інститут агроєкології і природокористування НААН м. Київ

СУЧАСНИЙ СТАН ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Нині в Україні не існує збалансованого механізму управління використання та охорони земель сільськогосподарського призначення. За період проведення земельної реформи значна кількість проблем у сфері земельних відносин залишилися не розв'язаними, навпаки ще більше загострилися

Ключові слова: земельні ресурси збалансоване землекористування, землі с/г призначення.

Україна має значний земельно-ресурсний потенціал. Станом на 1 січня 2017 р. земельний фонд України становить 60,3 млн. га., або близько 6 % території Європи.

Сільськогосподарські угіддя становлять близько 19% загальноєвропейських, у тому числі рілля - близько 27%. Показник площі сільськогосподарських угідь у розрахунку на одну особу є найвищим серед європейських країн і становить 0,9 га, у тому числі 0,7 га. ріллі. Для порівняння середній показник європейських країн □ 0,44 і 0,25 га. відповідно.